

13.12.2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Kansallisen lainsäädännön kehittäminen turvallisuusviranomaisten tiedonhankintakyvyn parantamiseksi kybertoimintaympäristön uhkista; lainsäädäntöhanke

Asettaminen

Puolustusministeriö asettaa työryhmän, jonka tehtävä on Suomen lainsäädännön kehittäminen erityisesti turvallisuusviranomaisten tiedonhankintaa koskevan sääntelyn osalta. Tavoitteena on, että huolehdittaisiin paremmin kansallisesta turvallisuudesta tietoverkoissa esiintyvien uhkien torjumiseksi.

Toimikausi

1.1. – 30.6.2014

Tausta

Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta keskustelivat kokouksessaan 7.11.2013 valtionhallinnon tietoturvallisuudesta sekä laajemmin kyberturvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä sekä kansallisen kyberturvallisuuden kehittämistarpeista. Asiaa on käsitelty aiemmin mm. toukokuun kokouksessa. Tuolloin käydyn keskustelun ja valtioneuvoston periaatepäätöksenä 24.1.2013 julkaistun Suomen kyberturvallisuusstrategian mukaisesti puolustushallinto on tarkastellut kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädännön soveltuvuutta ja riittävyttä ja myös eräiden muiden maiden kyberturvallisuuteen vaikuttavaa lainsäädäntöä.

Osana kyberturvallisuusstrategian toimeenpanoa ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta linjasi, että välittömästi aloitetaan työ Suomen lainsäädännön kehittämiseksi.

Nykytila ja selvityksen perusteet

Kansainvälisesti tarkasteltuna voidaan todeta että kyberturvallisuuden merkitys osana perinteistä ulko-, turvallisuus-, ja puolustuspolitiikkaa on kasvanut. Useissa muissa maissa on tietoteknisen ympäristön nopea kehittyminen ja muuttuminen on luonut tarpeen valtioille luoda uhkiin varautumisen osalta kansallista lainsäädäntöä valtion turvallisuusviranomaisten tiedonhankinnasta.

Kyberturvallisuusstrategian mukaisesti puolustusvoimat luo kokonaisvaltaisen kyberpuolustuskyvyn lakisääteisissä tehtävissään. Ottaen huomioon puolustusvoimien lakisääteiset tehtävät ja että puolustusvoimien tehtäviin kuuluu muun muassa myös kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtion johdon toimintavapauden turvaaminen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen, tulee varmistua siitä, että puolustusvoimia koskeva kansallinen sääntely mahdollistaa puolustusvoimien riittävän hyvän havainnointikyvyn myös kyberympäristön uhkista.

Puolustusvoimien tehtäviin kuuluu Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen sekä osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan (laki puolus-

13.12.2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

tusvoimista 551/2007, 2 §). Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen (poliisilaki 493/1995, 1 §). Suojelupoliisin tehtävänä on torjua sellaisia hankkeita ja rikoksia, jotka voivat vaarantaa valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta sekä suorittaa tällaisten rikosten tutkintaa (poliisin hallinnosta annettu laki 110/1992, 10 §).

Kybertoimintaympäristössä raja rikokseksi luonnehdittavan teon, valtion turvallisuutta normaalioloissa uhkaavan toiminnan (esim. vakoilu) ja varsinaisen valtion ulkoista turvallisuutta koskevan mahdollisen sotatoimen välillä on häilyvä. Yhteistä kybertoimintaympäristöä koskevien, niin sisäisten kuin ulkoisten uhkien torjumiselle on, että kyberuhkien syntyminen on kyettävä havaitsemaan tarpeeksi varhaisessa vaiheessa, jotta maan sisäistä ja ulkoista turvallisuutta ylläpitävät mekanismit kykenevät toimimaan oikea-aikaisesti.

Tärkeää on, että myös Suomessa kansallinen lainsäädäntö muodostaa valtion turvallisuudesta vastaavien viranomaisten kesken riittävän vahvan kokonaisuuden kyberuhkatilanteiden kokonaisvaltaiseksi ennakoimiseksi ja torjumiseksi sekä mahdollisiin uhkatilanteisiin reagoimiseksi.

Tavoitteet

Tavoitteena on selvittää turvallisuusviranomaisten tiedonhankintaa koskevat toimintaedellytykset erityisesti kybertoimintaympäristön kautta Suomeen kohdistuvat uhkat huomioon ottaen sekä tiedonhankintaa koskevat nykyiset toimivaltuudet ja niiden kehittämistarpeet.

Tavoitteena on, että Suomen kansallinen lainsäädäntö muodostaa valtion turvallisuudesta vastaavien viranomaisten kesken riittävän vahvan kokonaisuuden kyberuhkatilanteiden kokonaisvaltaiseksi ennakoimiseksi ja torjumiseksi sekä mahdollisiin uhkatilanteisiin reagoimiseksi. Tätä kautta kansallisella lainsäädännöllä voidaan osaltaan varmistaa tehokkaan kyberturvallisuuden toteuttamisen edellytykset.

Keskeisessä asemassa olisi Suomea velvoittavien ihmisoikeus- ja perusoikeusmääräyksien, kuten perustuslain, YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen huomioon ottaminen. Tärkeää on huomioida myös yksilön oikeusturva sekä tehokkaat perustuslailliset valvontamekanismit.

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on arvioida Suomen lainsäädännön kehittämistarvetta siten, että Suomessa kyetään huolehtimaan kansallisesta turvallisuudesta tietoverkoissa esiintyvien uhkien torjumiseksi.

13.12.2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Työryhmän tehtävänä on:

- 1) koota yhteen näkemyksiä tietoverkkojen kautta Suomen turvallisuuteen kohdistuvista uhkista ja niiden vaikutuksista Suomen turvallisuudelle ja kilpailukyvyille.
- 2) selvittää turvallisuusviranomaisten tiedonhankintaa koskeva nykytila ja kehittämissuhteet
- 3) tarkastella tarvittavilta osin turvallisuusviranomaisten tiedonhankintaa koskevaa lainsäädäntöä eräissä muissa maissa
- 4) tuottaa vaikutusarviointi eri kehittämissuhteista
- 5) selvitetyn pohjalta tehdä lainsäädännön kehittämissuhteet sekä esitys niiden toimeenpanon edellyttämistä toimista

Työryhmän mietintö voidaan laatia hallituksen esityksen muotoon tai siihen voi sisältyä ehdotukset erillisten lainsäädäntöhankkeiden käynnistämiseksi.

Työryhmän ei ole tarkoitus käsitellä toimivaltaisissa ministeriöissä vireillä olevia lainsäädännön tai ohjeistuksen kehittämissuhteita.

Organisointi

Puheenjohtaja

Hanna Nordström, hallitusneuvos lainsäädäntöjohtajana, puolustusministeriö

Varapuheenjohtaja

Katriina Laitinen, hallitusneuvos, sisäasiainministeriö

Jäsenet

Kirsi Miettinen, yksikön päällikkö lainsäädäntöneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Sami Manninen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Timo Junntila, yksikön päällikkö, puolustuspoliittinen osasto, puolustusministeriö

Pia Palojarvi, hallitussihteeri, lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö, puolustusministeriö

Jari Pajunen, poliisitarkastaja, sisäasiainministeriö

Tomi Vuori, kehitysjohtaja, poliisihallitus

Minna Hulkkonen, oikeudellinen neuvonantaja, tasavallan presidentin kanslia

Kari Mäkinen, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

13.12.2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Mikko Kinnunen, yksikön päällikkö, ulkoasiainministeriö

Petri Syrjänen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Pysyvät asiantuntijat

Harri Ohra-aho, tiedustelupäällikkö, pääesikunta

Antti Pelttari, Suojelupoliisin päällikkö, suojelupoliisi

Päivi Kaukoranta, oikeuspäällikkö, ulkoasiainministeriö

Sihteeristö

Jenni Herrala, hallitussihteeri, puolustusministeriö

Minnamaria Nurminen, vanhempi hallitussihteeri, puolustusministeriö

Mika Lundelin, sektorijohtaja, pääesikunta

Jan Sjöblom, ylitarkastaja, suojelupoliisi

Työryhmän tulee lisäksi harkintansa mukaan kuulla työnsä aikana eri hallinnonalojen, järjestöjen ja elinkeinoelämän asiantuntijoita ja edustajia.

Työryhmän kokoonpanossa on pyritty ottamaan huomioon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n vaatimus, jonka mukaan työryhmässä tulee olla vähintään 40 prosenttia sekä naisia että miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Vaatimusta ei ole voitu täyttää sen vuoksi, että työryhmän jäsenillä tulee olla riittävä työryhmän tehtäväalan tuntemus. Lisäksi on katsottu perustelluksi noudattaa edustettuina olevien tahojen ehdotuksia työryhmän jäseniksi.

Työryhmätyön toteuttamistapana on säännöllinen kokousmuotoinen työskentely aihealueen yhteiskunnallisen merkittävyyden ja työryhmälle asetetun tavoitteen vuoksi.

Viestintä

Puolustusministeriö tiedottaa lainsäädäntötyöryhmän asettamisesta, kun asettamispäätös on allekirjoitettu. Kun työryhmän työ on kesken, viestinnästä vastaa työryhmän puheenjohtaja.

Kustannukset ja rahoitus

Hanke toteutetaan virkatyönä eikä kokouspalkkioita makseta. Kukin organisaatio vastaa edustajiensa matka- ja muista kuluista.

13.12.2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Työryhmän kokouskustannukset hyväksyy puheenjohtaja ja ne maksetaan puolustusministeriön toimintamomentilta 27.01.01. Työryhmä ei voi tehdä sitovia tilauksia eikä muita sopimuksia ilman puolustusministeriön hyväksymistä.

Julkaisujen painosmäärät, ulkoasu ja jakelu selvitetään etukäteen puolustusministeriön kanssa.

Palkkauksista, asiantuntijapalkkioista ja muista sopimuksista on tehtävä erilliset puolustusministeriön päätökset.

Yhteyshenkilöt

Hallitusneuvos, lainsäädäntöjohtajana Hanna Nordström, puolustusministeriö, puh. 0295 140600 ja viestintäjohtaja Max Arhippainen, puh. 0295 140120.

Toimivalta

Hankkeen asettamisesta puolustusministeriön toimesta on sovittu toimivaltaisten ministeriöiden kesken.

Puolustusministeri

Carl Haglund

Kansliapäällikkö

Arto Rätty

Jakelu työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, pysyvät asiantuntijat ja sihteerit

Tiedoksi Tasavallan presidentin kanslia
Ministeriöt
Suojelupoliisi
Pääesikunta
Turvallisuuskomitean sihteeristö